

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

3 De transactionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

CAPVT I.

1 Continuatio.

2 Et finitio transactionis.

gionem, quorum dispensationem pertinere **A**

ad summum pontificem tradit Angelus
Clauasius in summa in verbo voluntas. nu.
6. explicat tamen uademum peregrinatio-
nis Hierosolymitanae uotum intelligi di-
spensandum a summo pontifice. si pro sub-
sidio Christianorum quis uouisset, contra
si pro deuotione tantum, quo casu posse cum
uouente a suo pontifice seu episcopo dispen-
sari, uel commutationem uoti fieri, iuxta
sententiam Panormii. ad dist. c. ex multa. **B**

Et citatur pro eo illud, c. c. quod super
his, eo. tit. 7. p. tamen Angelus ait, ex con-
suetudine etiam ex illo casu adiri summum
pontificem, si tamen episcopus dispensaret
sic credere ualere dispensationem, iuxta
sententiam Panormitani.

h. dist. c. magna, 7. §. qui dem tria, de uo-
to c. aliud, 11. q. 1. c. deniq; in fine, 4. dist.
i. c. scriptura, 4. de uoto. interpretatur & hoc
D. Thomas, 2. 2. q. 88. art. 1. 2. ad primum **C**
argument. & lib. 4. sententia. dist. 39. q. 1.
art. 4. in corpore articuli, nec peccat, qui in
melius aut maius uotum commutat, uel
in aequo Deo gratum, ca. peruenit in 2. de
iure iuran. glossa est uidentia ad cap. cum
ad monasterium, 6. de statu monach. lib.
3. tit. 3. §.

k. ut in c. licet, 6. de uoto, ubi glossa ad ver-
bum commiserit, ait, quod aliquis potest
pro alio ieiunare, & uotum pro alio adim-
plere, quia in illo c. licet, mortuus soluit uo-
tum suum per superstitem heredem cui in-
iunxit implementum. facit & ca. anima
defunctorum, 13. q. 2. facit can. si aliquis
fuerit 36. q. 6. porro defunctorum uota,
quando heredes teneantur adimplere, ui-
dendum apud Hostiensem in summa de
uoto, §. & uirum.

DE TRANSACTIONIBVS.

ATIT. III.

a Exstat tit. de transactionibus lib. 1. decretalium
tit. 36. lib. 2. P. tit. 15. lib. 2. C. tit. 4.

A Finitis pactis transactio est, a uerum
potius ad pactum dissoluens quam
contrahens obligationem, referenda erit,
b quae ratione & aliis, a pactis distinguitur.

Transactio quippe est conuentio **c** de
re dubia, & lite incerta, **d** non gratuito
facta. **e**

SCHOLIA.

a Dicitur & pactum transactionis in l. si de
certa, 3. 1. de transactio. C. agitur de tran-
sactionibus libro 5. decretalium, tit. 36.
lib. 2. ff. tit. 15. lib. 2. C. tit. 4. & lib. 11. E-
cloga Basilicorum, & di. ad uotum. Et apud
Constantinum Harmenopolum lib. 1. Pe-
rioches tit. 10. apud nos, lib. 28. Syntagma
iur. uniuers. c. 2. & 3. ubi plene uidebis plu-
ra, quae iuri Pontificio non potuerunt con-
iungi.

b Nam Baldus ad rubricam de transactio.
C. nu. 10. & 11. & alii quidam existimant,
potius transactionem ad distractum quam
ad contractum pertinere, unde di. ad uotum
est transigere, & controuersiam dirimere
& dissoluere, sic Cicero pro Roscio, qui pro
Roscio transigit satisfact, nihil neminem post-
ea eorum petiturum; & generaliter ita
transigere est, finem alicui negotio impone-
re uel componere negotium, l. ut sunt in
iudicio, 30. de uerb. signifi. & iure pontificio
saepe transactio dicitur compositio. ut in ca.
2. & fin. de transact.

c c. ex multiplici, 3. de Decimis. lib. 3. tit. 10.
l. cum mota, 6. C. de transactio. l. 1. §. con-
uentionis, de Pact. P. quia hinc inde pra-
stita fides firmatur. c. constitutus, 4. de tran-
sact. fit consensu transactio. l. interpositas,
13. C. de transact. & ex libero arbitrio l.
si quis maior, 41. eo. tit.

d l. 1. de transact. P. causa dubia & lites de-
ciduntur transactione l. causas uel lites, 16.
de transact. C. & alia controuersia, 14. eo.

*P. sine iam mota controuersia vel lis sit, si-
ue timeatur ne moueatur, l. 2. § si. C. eo. tit.
c. Transactio, nullo dato, 38. C. de transact.
Aliquid enim semper in transactione vel
datur vel retinetur, vel permittitur, c. su-
per eo. 7. C. eo. tit.*

CAPVT II.

Distinctio transactionum.

Ceterum iure pontificio inuenimus quodammodo duplicem speciem transactionis, vnam, quæ aliquo dato vel retento fit: aliam quæ amicabilis dicitur compositio, nullo dato aut retento, sed gratis facta. *a* Diuisa aliquando, *b* transactio facilioris intelligentiæ gratia, in generalem & specialem, ratione generalis vel specialis controuersiæ, super qua interuenit transactio. Generalis ita est, quæ sapit controuersiam iuris vniuersi, vt si sit de hæreditate, quæ ad omnes partes & causas eius iuris diffunditur. *c* Specialis est, quæ de aliqua certa re, controuersia, seu lite fit, & ideo nunquam ad alia quam ad expressa porrigitur. *d* Erit & quædam realis, quæ transit ad successores rei, super qua transactum est: alia personalis, quæ cum transigente viuunt & extinguuntur. *e*

SCHOLIA.

- a* c. super eo, 7. de transact. ita aliud transigere de beneficio, aliud de eo amice vel amicabiliter componere. vide Pan. ad dictum cap. super eo. § in cap. si quando, de officio delegat. § in c. 1. de collisio. de regen.
b vide quæ diximus lib. 28. Syntag. c. 2. nu. 4. & 5.
c vt in c. 1. de transactio. in c. inter monasterium, § c. sequen. de senten. § re iudica. l. sub pretextu, in utraque, de transact. C. cum simil.
d l. age cum Geminiano, l. 3. § penult. C. de transact.
e vt sunt exempla in c. de cetero, 1. § c. veniens, 8. de transactio.

CAPVT III.

De quibus fiant vel non fiant transactiones.

Res dubia vel controuersia, licet radicaliter, *a* in transactionem deducitur, vt in finitione dictum, nisi ius aduersetur. *b* Aduersatur autem in pluribus, in quibus prohibet transactionem: veluti, si monachi cum laicis transigant & ius præsentandi **B** dent, recepta maiore quam habuerint portione, *c* si super beneficio contentioso vel re sacra litigiosa fiat: *d* gratis tamen amicabilis facta compositio de his, sacris canonibus non est inimica, *e* si sub beneficio summi pontificis, qui eam probet, fiat. *f* Non recipit etiam matrimonium, quia indissolubile, transactionem, *g* neque spiritalis subiectio, *h* super decimis possidendis, transactio utique poterit fieri **C** inter Ecclesias & personas Ecclesiasticas cum assensu episcopi aut archiepiscopi, eritque rata in perpetuum ratione interpositæ auctoritatis, *i* si vero sine auctoritate fiat superioris, erit temporalis, nec durabit ultra vitam transigentis. *k* Quod si fiat cum laico, de subtractis & retentis decimis, valebit etiam, *l* sed non de percipiendis, *m* nisi amicabilis compositio cum laicis facta de decimis minori quantitate, vel certo modo soluendis, fuerit a sede Apostolica confirmata. *n* Gratia etiam inter accusantem & accusatum non improbat, sed ex præmio seu transactione concordia redempta, *o* reprobatur. Prohibetur & iure ciuili de aliis transactio, *p* quæ nunc ad ius pontificium non transferant, cum leges sufficiant.

SCHOLIA.

E *a* nam litis omnis dubius euentus, l. quod debetur, de peculio. P. vt contra, lis decisa sine dubio, § pro veritate habetur. l. ingenuum, de statu hominum, l. res iudicata, de reg. ius. P. nisi que imponitur ius per rem iudicatam, l. 1. de re iudic. P. ideo post rem iudicatam

dicatam nō valet transactio facta per eum A
qui ignorat iudicatum, & si quid datur eo
nomine, repellitur, in c. exposuit, de arbitriis, l. cum posteaquam, C. de pact. l. eleganter, 2. §. si post rem iudicatam, de conditio. indebi. P. si tamen a sententia appellatum fuerit, pendente appellatione transigi, ut de dubio poterit, l. etsi post rem iudicatam, & l. post rem iudicatam, de transact. P. l. si causa cognita, C. eo. tit. ratio potest sumi, ex l. 1. de appellatio. P.

b can. generalis in fine, §. 4. distinct.

c c. praterea quando, 9. de transact. facit c. cum clerici. 6. de pactis.

d c. constitutus, 4. & c. super eo, 7. de transact. c. 3. de collusio. de egen. lib. 5. tit. 2. 2. quia simonia est, ut temporale datur pro spiritali. Ideo prohibetur hac conventio c. fin de rerum permittia. & ca. 2. quam pio, 1. q. 2. quamvis spiritale cum spiritali commutari possit. c. ad quaestiones, de rerum permittia. Distingendum tamen censet glo. ad dictum c. super eo, ad verba, super re sacra, an agatur de re spiritali, qua petatur tanquam beneficium, an tanquam proprietatis. Nam si agatur tanquam de beneficio, puta ut quis recipiatur ad illud beneficium, tunc de eo beneficio in iudicium ita deducto, non potest fieri transactio. adde textum in c. cum pridem, 4. de pact. quia non ex transactione, sed ex canonica institutione titulus habendus est beneficii. c. 1. de reg. iur. in Sex. ca. nullus omnino, 16. q. 7. c. admonet, de renuntiatio. c. ex frequentibus, de institutio. Si vero res sacra vel spiritalis in iudicium deducatur tanquam proprietatis, veluti quia una Ecclesia aliam sibi esse subiectam dicat, alia negat, poterit tunc transigi: quia & de his permittio fieri potest, dicto ca. ad quaestiones, & ita de decimis inter duas Ecclesias transigi potest c. 2. de transactio.

e dicto c. super eo. & c. cum inter 6. de election. in lib. 1. tit. 6. dicto cap. cum iudex, de electio. cap. nisi essent, de praben. cap. final. de transactio. ubi ratio. & ex ca. quos

Deus, 33. quaest. 2. alioquin si transactio non pertineret ad dissolutionem matrimonii, sed ad alia capitula, posset sustineri, ut notatur in dicto cap. fin.

f ca. praterea 4. eo. de transact. Posset tamen remissio fieri gratis, remanente superioritate, de temporalibus singulis annis, in recognitionem eius debitis, ut liquet ex c. constitutus, 6. de religios. domib. libr. 3. tit. 36. & ex cap. cum venerabili, de censib.

B

g c. statuiimus, 2. de transactio.

h c. veniens, c. de cetero, de transact.

i cap. cum apostolica, de his qua fiunt a praelatis sine consen. capitul.

k can. decimas quas, 16. quaest. 7.

l c. penul. de confirma. vtili vel inutili libr. 2. tit. 30.

m cap. 3. de collusio. de egen. lib. 5. tit. 2. iure civili & canonico transactiones de causis civilibus permittuntur, nisi nominatim prohibeatur. At in criminalibus iura civilia prohibent transigere in actione famosa, sine iudicis auctoritate. l. furti, §. pactus, de his qui notant. infam. Pand. in crimine quoque capitali, quod irrogat poenam sanguinis licet transigere iure civili, excepto crimine adulterii: in aliis vero criminibus, qua non irrogant poenam sanguinis non licet contra falsi accusationem, l. transigere, 18. de transact. C. licitum enim unicuique sanguinem suum quoquomodo redimere. l. 1. de his qui mortem sibi consciverunt. in privatis autem criminibus licitum est transigere. At iure pontificio cum non irroget ecclesia ex villo crimine sententiam sanguinis. canon. hi a quibus, 23. quaestio 8. de nullo crimine licebit transigere. Item etiam quod iure pontificio nullum crimen habeatur privatum, sed publicum, ut colligitur ex cano. infames, 6. quaest. 1. forsan tamen transactio permittetur & concordia cum reo, auctoritate iudicis, ut in can. si primatus, 5. quaestio. 2. cano. ea qua in parte decisa, de offic. archidia. vide hac de re fusiū glos in cano. si-

E

quem pœnituerit, 8. §. in omnibus, ad verba in omnibus, 2. questio. tertia, gloss. ad cap. 1. ad verbum gratiam, de collusione de leg. 2. Super remissione iniuria permitti transactionem sub auctoritate iudicis, notat gloss. in cano. si illic, 29. ad verbum transactum per illum textum 23. quest. 4. n. vi prohibita transactio de alimentis testamento, codicillis, aut mortis causa donatione relictis, in futurum præstandis, sine prætoris vel iudicis auctoritate & cause cognitione, non de præteritis & iam debitis. in l. cum hi, 8. de transact. Pand. l. de alimentis, 8. eo. tit. C.

CAPVT IIII.

Qui transigere possunt.

Transigere pro se & alieno nomine poterunt, qui pro se & aliis pacisci possunt, a sanus mente, licet æger sit corpore. *b* Maior viginti quinque annis, et tutor, curator, *d* procurator, si speciale mandatum habeat, non aliter, et nisi forsan transactionem procuratoris cum generali administratione constituti, dominus ratam habuerit. *f* Et in summa, qui potest donare & remittere, transigere poterit, non aliter. *g* Cum de rebus alienis vel in præiudicium alterius, transactio facta, non valeat, *h* nec valebit transactio inter dominum & seruum de alio, quam de libertatis statu, facta. *i*

SCHOLIA.

a vide que dixi lib. 28. Syntag. c. 2. num. 24.

b l. sanum mente, 27. de transact.

c l. si quis maior, 41. l. si maior, 22. §. l. 36. de trans. C.

d l. 1. 4. §. 5. de transact. C. l. qui cum tutoribus, 9. eo. P.

e l. qui ad agendum, 4. de procura. l. 1. Sex. E. ti. cap. 19. c. per tuas 9. de arbitris lib. 1. tit. 43. l. transactionis placitum, 7. C. de transact. l. procurator cui generaliter 55. §. l. mandato, 60. de procurator. lib. 3. P. l. nulli procuratorum, de transact.

f c. ut contingit interdum 3. de transact. ubi de c. cum dilectus, de religiof. domib.

g quia in transactione fit datio, vel donatio, vel cessio, atque ita donatio transactio dicitur, in l. cum donationis, 34. C. de transact. quare nec monachi, qui nihil habent transigunt proprio nomine, cano. non dicitur, 12. q. 1. neque quibus non est concessa bonorum suorum alienatio vel administratio, quales prodigus, furiosus, pupillus, &c.

h l. 1. §. l. transactione matris, 26. de transact. C. l. de re, 10. §. l. 3. eo. tit. Pand. l. 2. C. remitter alios act. §. c. lib. 7. tit. 60.

i l. interpositus 13. de transact. C. quia inter seruum & dominum iudicium consistere non potest. l. fin. C. an seruus pro suo facto teneatur lib. 4. C. tit. 4. l. 4. de iudic. in P.

k l. fin. C. de transactio. l. si seruum, §. si quis dederit de acquiren. hare. P. l. cum adfirmes, 8. de libera caus. lib. 7. C. 16.

CAPVT V.

De forma transigendi.

Transactiones ut valeant, non debent esse iuri contrariæ, et oportetque eas fieri cum auctoritate & consensu, quorum interest, *b* possunt fieri apud acta iudicis, siue sine actis scriptura interueniente, vel sine ea, *c* dummodo sine metu, & cum spontanea voluntate perficiantur. *d* Interdum tamen ea firmatur Aquilianæ & acceptilationis, vel scripturæ accessione, et iuramento. *f*

SCHOLIA.

a c. de cetero, de transact. c. sacrosancta, de electio. c. si quando, de offic. delega.

b c. statumus, 2. §. c. de cetero, §. fin. §. c. super eo, de transactio.

c l. siue apud acta, 28. §. l. cum te transigisse, C. de transact. l. pactum quod bona fide, 17. de pact. lib. 2. tit. 3.

d Nam rata non sunt ut vel metu facta transactiones, l. interpositus, 13. de transact. ubi & ex.

Explicatur, talem metum probari oportere, qui salutis periculum vel corporis cruciatum contineat, iuxta l. 1. § sequetur, quod meus caus. P. l. v. an timoris, de reg. iur. P. l. ubi pactum, 40. § l. 3. C. de trans. l. 5. § l. 1. § eo. 11. P.

f. l. si quis maior, 41. de trans. l. 1.

CAPVT VI.

Vis & effectus transactionis.

Transactione perfecta legitime, irrevocabilis est, repugnante altera parte transigentium ex his quorum interest servari. a Idque, ut sit litium finis. b Quare nec sub pretexto instrumentorum de nouo postea repertorum, ad litem sopitam pertinentium, reuocatur, c quia instrumenta & alia iura partium contraria, secuta transactione tolluntur. d

SCHOLIA.

a c. contingit de transactionib. l. postquam liti. 4. C. de trans. l. cum te transigisse, de trans. C. nec minorem auctoritatem habet transactio quam res iudicata. Idque & conueniens est humane fidei, ut placua seruentur. l. non minorem, 20. C. de trans. l. 1. de pact. P. quare neque lites aut causas legitimis transactionibus finitas, imperiali etiam rescripto resciscitare permittitur. l. causas, 16. de trans. Proinde si quis a transactione perfecta voluerit rescilire alteri iuramento, contra eum, repugnanti duplici modo consultum est. nam habet vel exceptionem, vel datorum repetitionem, si ita sit stipulatus, rata manente transactione: aut si ita stipulatus non sit, habet solam exceptionem. l. cum proponas, 17. de trans. C. Quod si velit indulgere aduersario restitutionem, refundit aduersarius pecuniam ab eo receptam, l. si diuersa pars 14. C. de trans. p. naq. apposita peti poterit ab eo qui noluerit seruare transactionem, si pena apposita sit transactionem seruanti, quod & in ius sit. in l. ubi pactum, 40. C. de trans. l. 1.

l. fratris, C. de trans. Properandum autem est, ut quanto celerius fieri poterit sopiantur lites & controversie, c. constitutus, de procura. c. finem litibus, & c. fin. de dolo & contuma. c. 2. de re iudic. l. properandum, C. de iudic. vide & alias rationes transactionis recepte, apud nos, lib. 28. Syntag. cap. 3. c. inter monasterium, & c. suborta, de sent. & re iudic. lib. 2. tit. 27. l. sub pretexto, 19. de trans. ubi ponitur exceptio, nisi quis per se vel per alios subtractis instrumentis, quibus veritas argui poterat, decisionem lites extorsisse probeatur. nam si actio tunc superest, replicationis auxilio, doli mali exceptio pacti submonebitur, & si iam actio lites fuisset perempta in transactione per acceptilationem vel stipulationem, actio de dolo intra tempus constitutum poterit exerceri, constitutum vero tempus biennium est, l. optimum, C. de dolo. Jungenda & est alia, sub pretexto, 29. de trans. l. 1. C.

d cap. 1. de trans. l. 1.

DE MUTVO.

TIT. IIII.

a Conueniri potest titulus si certum petatur in C. lib. 4. tit. 2. de rebus creditis, & si certum petatur & certi conditionem lib. 12. P. tit. 1. Iustiniani Nouel 33. de his qui mutuum dant agricolis, 32. § 34.

CAPVT I.

1 Continuatio ad superiora, & dispositio descendorum cum distinctione contractuum.
2. Re qui contractus celebrantur.

Postulat ordo, ut a simplicibus vel puris pactis, ad conuentiones quæ certâ & definitam compositamque substantiâ habere videntur, trãscamus. Illæ porro vel assumunt proprium aliquod nomen extra commune conuentionis, vel remanent intra fines cuiusdam alterius communis nominis. Vnde quidam cõtractus nominati, quidam innominati dicuntur. a Nominati tractationis, primum ordinè accipient, qui

T s